

Глобална корпоративна отговорност: европейският отговор на обществените потребности¹

Сюзън Ариел Джеймс Рийв
National Policy Association, САЩ

През 1968 г. Жан-Жак Серван Шрайбер алармира европейския бизнес. В своята книга, „Американското предизвикателство“, той предупреждава европейските компании, че мултинационалните компании и технологичният успех на Америка засягат бъдещата конкурентоспособност на европейските фирми. 34 години по-късно европейските бизнес практики са тези, които поставят предизвикателство пред американските мултинационални компании. Много европейски компании са възприели корпоративната социална отговорност като основен начин за водене на техните бизнес практики². Освен това европейските правителства са разработили на национално и мултинационално равнище широк набор от политики за подпомагане на социално отговорните бизнес практики. В резултат на това европейските мениджъри събират реален опит в ефективното управление на влиянието на работата на техните фирми върху социалната и околната среда в общностите, в които фирмата оперира, и върху обществото като цяло. Съществува нарастващ брой доказателства, че пазарът ще възнаграти тези компании за добрата резултатност на социалната им политика и на политиката им по отношение на околната среда.

Практиките на корпоративната социална отговорност (КСО) са основани на етични ценности и зачитане на служители, общности и околна среда. За целите на този доклад ние дефинираме корпоративната социална отговорност, като „вземане на бизнес решения, които са обвързани с етичните ценности, съобразени с правните изисквания и

¹ Текстът представлява доклад и може да се намери на:

< www.multinationalguidelines.org/csr/documents/boeckler.final14.pdf >

² Например европейските компании са по-благоприятно разположени да показват как реализират социално отговорни действия. Siemens AG в своя годишен доклад отбелязва: „Корпоративното съзнание е наше глобално задължение. Нашите познания и решения помагат за изграждането на един по-добър свят.“

Вж. < www.siemens.com/regionen/cc_en/mission > .

зачитащи хората, общностите и околната среда“¹. Корпоративната социална отговорност е станала толкова популярна в Европа, че над 1000 човека взеха участие в конференция под Белгийското председателството, проведена на 27 и 28 ноември 2001 г. в Брюксел, на тема „Корпоративната социална отговорност в програмата на европейската социална политика“. Белгийското правителство организира конференцията така, че да се разкрият европейските усилия за насърчаване на корпоративната социална отговорност, както и да се констатира до каква степен правителствата на национално и международно ниво могат да подпомагат глобалното приемане на стратегиите на КСО.

Готовността за приемане на КСО в Европа помогна на европейските компании да се разграничат от американските и японските си конкуренти в пренаселения световен пазар. Тази готовност също така помогна на компаниите да запазят работни места, да натрупат потребителска и отраслова лоялност, да намалят разходите, рисковете и замесването си в съдебни процеси; и да изградят доверие и добро отношение от страна на обществото и на инвеститорите. Много европейски мениджъри се убедиха, че корпорации с добра резултатност в социалната политика и в политиката за опазване на околната среда ще изпреварят онези с лоша резултатност в посочените области. На ноемврийската конференция изказващите се представители на компании от най-различни браншове като например Adidas (германска компания за производство на спортни обувки); Nestle (швейцарска компания за хранителни продукти) и Volkswagen (германска автомобилна компания) описваха как работата им при придържане към политиката на КСО е помогнала за разрастването на бизнеса им.

За разлика от тях, американските компании не са така ентузиазирани по отношение на КСО. Това е ирония на съдбата, тъй като корпоративната социална отговорност е „произведена в САЩ“. Американски фармацевтични фирми като Merck и Bristol Myers първи, още през 19 век, написват кодекси за ръководство, за да уведомят заинтересованите от дейността на компаниите лица, че принципната цел на тези компании е да служат на здравето на хората и именно по този

¹ Съществува голямо разнообразие от определения на КСО, но за целите на тази статия използваме това на Business for Social Responsibility.

< www.bsr.org/BSRLibrary/Todetail.cfm?DocumentID=138 > .

начин да печелят. Един американски министър, преп. Леон Съливан, разработи първите принципи на бизнес поведение за фирми, опериращи в Южна Африка по време на последните години на апартейда. През 80-те години в САЩ има повече от 100 взаимни и инвестиционни фонда, които покровителстват инвестиции, основани на корпоративната резултатност в областта на човешките права или на опазването на околната среда. Според доклад по въпросите на социално отговорното инвестиране на Форума за социални инвестиции за 2001 г., близо един от осем долара, инвестирани в професионални инвестиции, като например пенсионни фондове, взаимни фондове и фондации, се инвестират в социално отговорни инвестиционни средства. (През 1995 г. съотношението е било едно към десет¹).

Европейците, изглежда, са склонни да позволяват широк консенсус: политиките, насърчаващи глобалната корпоративна отговорност, могат да допълват съществуващите инструменти, като например търговски и инвестиционни споразумения за подпомагане на глобализационния процес. Представеното изследване ще опише посочените действия, както и ще представи някои теории, като например тази защо Европа изглежда обновява разработването на инструменти на политиките на КСО.

Читателите могат да се запитат, ако ползата от КСО е толкова очевидна, защо изобщо е необходимо правителството да играе някаква роля, свързана с политиката на КСО. Пазарните сили оказват все по-силен натиск върху компаниите да работят отговорно. Въпреки това обаче пазарите не са успели да подтикнат корпорациите да „правят правилните неща“ навсякъде, където оперират. До известна степен нараства обществената политика за насърчаване на КСО, въпреки неуспехите на пазара в това отношение.

Обществеността оказва натиск за насърчаване на КСО и поради факта, че е възпирана от неадекватно управление на глобално и национално нива. Не съществуват световни правила, управляващи поведението на инвеститорите през границите. (Въпреки това обаче съществуват двустранни инвестиционни споразумения; търговски споразумения с правила за управление на свързаните с търговията инвестицион-

¹ Статистика по въпросите на социалните инвестиции вж. www.socialinvest.org.

ни механизми, както и доброволни многостранни кодекси за управление като Принципите на OECD например). Поради липсата на правила, някои хора вярват, че корпоративните мениджъри, поставени под натиск за снижаване на разходите, ще прехвърлят своите операции към страни с по-слаби правила относно социалната и околната среда и прозрачността или към страни, при които тези правила се прилагат слабо. Но не съществуват доказателства, че фирмите съзнателно издирват места с неадекватно управление, за да намалят своите разходи.

Въпреки провала на доброволните подходи за развитие на КСО-политиките, общественият натиск нараства. Както този доклад показва, съществува огромно разнообразие от подходи за насърчаване на КСО. Големият брой и сложност на тези доброволни подходи изпращат объркващи сигнали към пазарните играчи. Лицата, отговорни за икономическата политика, могат да подпомогнат постигането на яснота по този въпрос.

Важно е да се отбележи, че повечето, но не всички, отговорни за икономическата политика лица, не искат да направят корпоративната социална отговорност задължителна. Те се опитват да открият среден път, който да поддържа добрата подотчетност на компаниите, без да пречи на предоставянето на множеството изгоди на заинтересованите от дейността на компаниите лица: потребители, служители, подизпълнители и дори конкуренти.

I. Обзор на инициативите за корпоративна социална отговорност

Както в Европа, така и в САЩ много мениджъри застават за позицията, че натискът за КСО е ненужен и нечестен спрямо бизнеса. Те отбелязват, че корпорациите са създадени, за да изкарват печалби за заинтересованите от дейността им групи, а не за да правят света по-добър. Въпреки това много големи и малки корпорации (и индустриални групировки) са приели кодекси за ръководство. Тези кодекси представляват формално излагане на ценностите на бизнес практиките на една корпорация (или индустриален отрасъл). Те са разработени с цел да насочват служителите в бизнеса при опитите им да управляват в среда на различни нации – с различна политическа, социална и икономическа култура. Очевидно много мениджъри искат да рабо-

тят отговорно иначе те не биха написали тези кодекси, и не биха се опитвали да ги превърнат в политика на компанията или на отрасъла. Следователно КСО не е просто мода.

Кодексите за ръководство не съществуват сами за себе си на ниво компания или отрасъл. Съществува голямо разнообразие от кодекси, разработени с цел да бъдат универсални и приложими за всички фирми в даден отрасъл или в дадена страна. Тук се включват Принципите на Саух, Глобалните принципи на Sullivan, както и Хартата Keidanren. OECD – Организацията за икономическо сътрудничество и развитие, наскоро направи преглед на 246 кодекса, някои от които са насочени към доставчиците, а други към служителите на компанията. (Тази извадка включва специфичните кодекси за компаниите.)¹

Кодексите за ръководство са стратегии за привличане: те описват какво трябва да бъде поведението на корпорациите и на техните служители. Но огромният брой кодекси изпраща към играчите на пазара объркващи сигнали. Към кой от тях трябва да се придържат? В отговор на големия брой и неяснотата на тези кодекси някои хора се обръщат към правителствата с молба да насърчат конкуренцията между тези доброволни подходи или да разработят един, към който всички фирми да се придържат. Нещо повече, много активисти и дори корпоративни управители са се разочаровали от тези кодекси за привличане, тъй като повечето от тях не притежават механизми за подотчетност или проследяване нагоре. Освен това в много кодекси не се изяснява дали те са приложими за бизнес партньорите или доставчиците на компанията. Поради тези проблеми със стратегиите за привличане някои активисти са се опитали да изготвят стратегия, която да насърчава мениджърите да докладват и наблюдават своята социална резултатност и резултатността си по отношение на околната среда. Междувременно други активисти оказват натиск върху правителствата да разработят обществена политика за насърчване на КСО. В последните години групи като CERES и Council of Economic Priorities (сега Social Accountability International) са насочили вниманието си върху работа със счетоводители и бизнес мениджъри по изработване на стан-

¹ OECD, Corporate Responsibility: Private Initiatives and Public Goals (Paris: OECD, 2001) pp. 31–45.

дартите за разкриване на информация. Глобалната инициатива за разкриване на информация и Социална отговорност 8000 показват на мениджърите как могат да измерват и наблюдават резултатността в социален аспект и от гл. т. на околната среда (и вероятно доказват, че високите стандарти в тази област също могат да доведат до свиване на разходите и до по-високи печалби). Компаниите са „скочили“ на печелившата позиция на информираността. Според едно проучване около 64% от най-големите световни компании използват своите уеб сайтове за разкриване на информация относно дейностите и прогреса си в областта на социалните и свързаните с околната среда дейности¹. Въпреки това не съществува единен подход към разкриването на информация относно резултатността на социалната политика и на политиката по отношение на околната среда. Докато счетоводните стандарти, отчитащи резултатността чрез печалбата, са широко приети, то стандартите за резултатите на социалната политика и на политиката по отношение на околната среда не са. Поради това някои активисти и корпоративни лидери са отправили апел към националните органи, регулиращи ценните книжа и инвестициите, да разработят единни правила за разкриване на информация в три крайни направления: информация за социалната резултатност, за резултатността на политиката по отношение на околната среда и за икономическата резултатност (измерена чрез печалбата) на корпорациите или на инвестираните средства².

Накрая, някои хора призовават националните правителства да поставят спазването на високи стандарти в законова форма. Тези хора не искат да превърнат кодексите за ръководство в документи със задължителен характер, но наистина държат фирмите да се придържат към високи стандарти, независимо къде работят. Например икономистът по пазарна икономика Jagdish Bhagwati казва, че САЩ трябва да приемат законодателство, което да държи американските фирми подот-

¹ Проучването сравнява информационните доклади и уеб сайтове на компаниите, включени в индекса Global 100. За повече информация на адрес: < www.cutter.com/envibusi/reports/benchmark.html > .

² Семинар В4; Оценяване на корпоративната резултатност за обществото и околната среда, „Protectors could be Tomorrow’s Investors“, в Corporate Social Responsibility на Програма Европейска социална политика, www.socialresponsibility.be.

четни съгласно американските стандарти в цял свят. Той вярва, че това е по-добра стратегия, отколкото Световната търговска организация да се натовари с включването на стандарти за труд (което по негово мнение би представлявало протекционизъм) и че такава мярка не би поставила “сериозни ограничения пред онези фирми, които вече сами не си ги поставят”¹. Но Bhagwati не свързва тази политика с провеждането на разследвания и налагането на санкции. Обратно, много други лица и организации отхвърлят правото на достъп на фирми, които не се придържат към тези стандарти, до договори с правителството.

Следователно стратегиите за привличане и изискванията за разкриване на информация имат недостатъци, които ограничават тяхната способност да подпомагат поведение основано на отговорността. Докато няколко компании желаят правителствата да изискват корпоративна социална отговорност, нарастващ е броят на мениджърите (и активистите), които искат лицата, отговорни за икономическата политика, да дадат яснота на неопределеността и ограниченията на огромното множество доброволни подходи за КСО. Някои такива лица отвърнаха чрез насърчаване на доброволното спазване на стратегии за КСО, създадени от международни правителствени институции – ООН, Международната организация на труда и OECD.

Стратегии, разработени от международни институции

Глобално съглашение на ООН

През 1999 г. Генералният секретар на ООН Кофи Анан, отправи предизвикателство към бизнес лидерите да въведат в действие Глобалното съглашение, основано на девет международно приети принципа за стандартите за труд, човешки права и защита на околната среда. Чрез подписването на съглашението от компаниите той се надяваше да подобри глобалния контрол без необходимостта от национални и международни регламентации. Но това съглашение няма

¹ Merrill Goozner, “CalPERS Adopts Emerging Market Investment Guidelines”, *Working Capital*, Winter 2001, Vol. 4, №1, p. 2. CalPERS, най-големият пенсионен фонд за държавни служители в САЩ, скоро ще стане първият от основните американски пенсионни фондове, отчитащ човешките права и стандартите на труд при инвестиране в развиващи се икономики.

механизми за подотчетност. Компаниите просто са приканени да демонстрират придържането си към него чрез предприемането на някакво корпоративно действие и даване на публичност на това действие чрез доклади, изпращани на уеб сайта на ООН и в годишните отчети на компаниите¹. Съглашението само учредява Консултативен съвет, който ще наблюдава фирмите, подписали съглашението. Вмешаната на Съвета задача е да „мисли творчески относно мерките за повишаване на качеството и конкретното влияние на участието в съглашението“².

В това съглашение не е отредена никаква роля на правителствата, въпреки че някои от тях проведоха брифинги с цел насърчаване спазването му сред фирмите в страната. Междувременно ООН се бори да убеди отново някои от развиващите се страни-членки, че Глобалното съглашение ще им помогне за привличането на инвестиции и че то не бива да бъде разглеждано като вмешателство или покровителствено отношение.

Декларация на ILO – Международната организация на труда

През 1977 г. Международната организация на труда прие кодекс за ръководство, предназначен за мултинационалните предприятия – т.нар. Тристранна декларация. Тази Декларация е насочена към работниците, синдикатите, правителствата и компаниите. Тя обхваща социалната справедливост, човешките права и правата на труд, но не обсъжда свързани с околната среда, корпоративния контрол или етични проблеми. Логично, много граждански обществени групи считат, че нейният обхват е прекалено ограничен, за да може тя да служи като универсален кодекс за ръководство.

Правителствата на страни, членуващи в ILO, са длъжни периодично да дават отчети за начина, по който въвеждат принципите на

¹ Вж. уеб сайта на Глобалното съглашение на адрес: www.globalcompact.org.

² Консултативният Съвет включва представители на работниците, академичната общност и бизнеса. Според Barbara Krumsiek, изпълнителен директор в Calvert, глобален инвестиционен фонд, „Създаването на Консултативния съвет е жизненоважна следваща стъпка за разрастването на Глобалното съглашение сред корпоративната общност. Съветът подпомага осигуряване на централното място на принципите в инициативата Глобално съглашение и тяхното независимо и критично преразглеждане“. Не се описва обаче начинът. < www.unglobalcompact.org/un/gc/unweb.nsf/content/AdvisoryCouncil.htm >

Декларацията. Правителствата и организациите на работниците могат да изпращат молби за изясняване на текстове от Декларацията. Тези молби се разглеждат от ILO при пълна конфиденциалност и по правила, разработени с цел да насърчават участието на мултинационални компании.

Декларацията е критикувана като неразбираема и неефективна. Въпреки това, според Janelle Diller от ILO, няколко конкретни случая и спорове са помогнали за изясняване целите на Декларацията, в резултат на което ILO е била способна да отговори на примери от реалния живот, при които мултинационални компании нарушават условията на труд или правата на работника¹. Въпреки това нито едно правителство от включените в нашето изследване не е изразило становище по въпроса как планира да използва Декларацията за подобряване на човешките права по света.

Принципите на OECD

OECD – една международна организация с 33 индустриализирани страни-членки, също е възприела мултинационален подход в своята стратегия за подпомагане на КСО в световен мащаб. Поводът за разработването на подхода е поведението на няколко мултинационални компании, по-конкретно американски мултинационални компании, опериращи в Чили². Става очевидно, че мултинационалните компании се нуждаят от допълнителни правила и принципи относно правата и задълженията на трансграничните инвеститори. През 1976г. OECD публикува Декларация за международните инвестиции и мултинационалните предприятия. Декларацията съдържа задължение за облекчаване на преките инвестиции между страните-членки, както и система от принципи за гарантиране работата на мултинационалните компании в хармония с политиките на държавите, в които те правят

¹ Janelle M. Diller, *Social Conduct in Transnational Enterprises Operations: The Role of the International Labour Organization*, in: R. Blanpain, ed., *Multinational Enterprises and Social Challenges of the XXIst Century* (Hague: Kluwer Law, 2000), pp. 20–22.

² В средата на 70-те бе установено, че собственикът на чилийската телефонна компания, ITT Corporation, незаконно финансира Републиканската партия. Освен това беше установено, че компанията Anascondia Corper и други мултинационални компании също са опитвали да купят влияние в Чили.

< www.wsws.org/news//1998/nov1998/cia-n13.shtml > .

своя бизнес. Чрез излагането на правата и задълженията на държавите и корпорациите, архитектите на кодекса и подписалите го страни се надяват да създадат стабилна и прогнозируема рамка. Фирмите не трябва да оцетяват гражданите и околната среда в тези държави, а правителствата не трябва да правят опити за контролиране на фирмите¹. Принципите са преразглеждани през 1979, 1982, 1984 и 1991 г.

През 1998 г. OECD започва ново преразглеждане с цел да направи Принципите по-полезни и ефективни. Членовете на OECD, както и страни със статут на наблюдатели – Аржентина, Бразилия и Чили, обсъждат нови проблеми, като например как да се справят с детския и принудителния труд и как да насърчат доставчиците и подизпълнителите да се придържат към Принципите².

OECD възприема необичаен подход за преразглеждане на Принципите. Надеждата е чрез включване на голям брой групи и представяне на тези групи на дял в разработването и въвеждането на кодекса да се изгради широко международно представителство. Консултативните органи на OECD (Консултативен съвет по бизнес и индустрия и Консултативен съвет за синдикатите), както и ANPED (Северен алианс за устойчиво развитие в Холандия) са координационните групи, представящи възгледите съответно на бизнеса, работниците и на гражданското общество. Всяка една от групите състави и представи обща позиция на договарящите представители от страна на OECD. OECD препрати тези коментари на групите, както и всички договорни проекти на своя уеб сайт. По този начин по-широк кръг от групи на бизнеса, работниците и гражданското общество можаха да правят коментари относно Принципите и да повлияят върху тяхното съдържание. Сред включените групи на гражданското общество са World Wildlife, Amnesty International, Friends of the Earth, Tradecraft Exchange и SOMO от Холандия. По този начин OECD въведе нова стратегия за разработване на международна обществена политика, с един различен подход към прозрачността и общественото участие³.

¹ Из проведено през 1989 г. изслушване на кодекса при внасянето му в Подкомисията по човешки права и международни организации към Комитета по външните работи, предоставящо поглед отвътре на процеса на изработване на кодекса.

² Вж. < www.oecd.org/daf/investment/guidelines/faq.htm > .

³ Вж. < www.oecd.org/daf/investment/guidelines > .

Преговарящите изградиха един национален и международен контролен процес за мониторинг и насърчаване на бизнеса „да прави правилните неща“. Всяка една от 33-те страни, които се споразумяха по Принципите, се задължи да създаде национален контактен център, който да представлява самостоятелна единица със собствен персонал или комисия. Националният контактен център прави публично достояние и въвежда Принципите, а също така разрешава спорове, свързани с корпоративното поведение. Подписалите Принципите страни се договориха да се срещат ежегодно, за да правят преглед на работата на всяка страна в областта на въвеждането на Принципите. Служителите на OECD трябва да предоставят на правителствата предварителна информация за алтернативните начини за въвеждане на Принципите. Последната договореност на подписалите страни е, че те са длъжни да публикуват ежегодни доклади относно работата си във връзка с Принципите. Въпреки това, от интервюта и от предоставените от OECD документи се вижда, че процесът не върви. Езикът на Принципите е неясен от гледна точка на приложението. Някои лица, отговорни за икономическата политика, както и наблюдатели спорят по въпроса, дали може да се правят оплаквания по повод нарушаването на Принципите; дали Принципите са стандарти, или просто принципи и правила (чиято правна сила се различава); и дали фирмите са отговорни за действията на своите договорни партньори и на подизпълнителите си. Този последен въпрос е изключително важен, тъй като много компании имат по хиляди подизпълнители. Принципите подтикват фирмите да бъдат отговорни към своите контрагенти, но не определят как на компаниите може да бъде търсена отговорност. Следователно Принципите оставят тези проблеми за решаване по лична преценка на правителствата и на мултинационалните предприятия¹.

Но към януари 2002 г. много правителства, като това на САЩ и Мексико, не правят практически нищо или правят съвсем малко за въвеждането на Принципите. Ако например САЩ не правят нищо, повечето граждани няма да окажат натиск, за да се върши нещо повече, тъй като американците не знаят за договореността на амери-

¹ Pieter van der Gaad, изпълнителен директор на ANPED и лице за контакти на неправителствените организации по въпросите на Принципите. Вж. също: < www.oecd.org/daf/investment/guidelines/faq.htm > .

канското и на други правителства за въвеждането на кодекса.

Нещо повече, Принципите на OECD не могат да се превърнат в ефективен инструмент на политиката, ако страните, които не членуват в OECD, както и страните-членки, не въведат Принципите. Не е ясно как страните, които не членуват в OECD и представляват по-голямата част от нациите в света, могат да бъдат насърчени да използват Принципите. Принципите подтиква мултинационалните компании да прилагат тези Принципи, независимо в коя част на света оперира компанията. Но това няма да разреши проблема, свързан с правителствата на нечленуващите в OECD страни и начините за оказване на натиск върху тях с цел въвеждане и спазване на Принципите. OECD проведе декемврийска конференция с цел приканване на икономики – нечленки на организацията, да се придържат към нейните Принципи. Много от участващите страни изразиха загриженост относно разработването и обосновката на Принципите¹. Световната банка подписа „Меморандум за разбирателство“ с OECD с цел „да помогне на страните да разработят свои собствени програми и институции за приобщаване на страните – нечленуващи в OECD, към спазването на Принципите“². Въпреки че това усилие е похвално, то не се отнася до проблема за въвеждането на Принципите в нечленуващите в OECD страни. Тази група страни, в която се включват развиващи се и страни със средни нива на дохода, както и няколко държави от бившия Съветски съюз, често нямат силна правна и счетоводна системи. Следователно, ако тези страни решат да въведат принципите, те ще се нуждаят от значителна техническа помощ.

На последно място, въпреки че Принципите постановяват, че всяка държава следва да създаде Национален контактен център за мониторинг и съответна администрация, езикът на въвеждането е неясен. Според последната преразгледана и преработена версия на Принципите се изисква националните контактни центрове само да провеждат годишни срещи и да публикуват ежегодни доклади. Принципите не уточняват как националните контактни центрове трябва да проуч-

¹ OECD Proceedings, „Non-member Economies and the OECD Guidelines for Multinational Enterprises“, 12 Dec. 2000, 53.55.57.

² „Memorandum of Understanding in World Bank, „Corporate Governance, A Framework for Implementation – Overview“, 25–30, на: < www.worldbank.org/html/fpd/privatesector/cg > .

ват въпроси, свързани с Принципите, в страни, които не ги спазват. Остава неясно как OECD ще направи преглед на националните подходи за въвеждане на Принципите.

Първият годишен доклад за Принципите бе публикуван съвсем наскоро. Той съдържа информацията, обсъждана на първата Годишна среща, която бе проведена на 21 юни 2001 г. На срещата става ясно, че много страни проявяват интерес към Принципите (наблюдатели от Естония, Латвия, Израел, Сингапур и Словения). Но дейностите по въвеждане на принципите от страна на страните-членки са твърде объркани. Към 29 юли 2001 г. само 29 от 33-те национални контактни центрове са изпратили (НКЦ) докладите си в Секретариата. Бразилското правителство отбелязва, че изчаква одобрение на Принципите от Конгреса, за да може да създаде свой контактен център¹. В интервю Roland Charlier (Председателят на Годишния преглед и активен участник в разработването на Принципите от 1976 г.) отбелязва, че повечето правителства правят твърде малко за въвеждането на Принципите. Той посочва като изключения Белгия, Холандия и Франция. Charlier отбелязва, че Германия вижда Принципите като копие на съществуващото национално законодателство².

Реакцията по отношение на Принципите от страна на бизнес групите в САЩ и навсякъде по света е предпазлива. Съветът за международен бизнес на САЩ, водещата американска група, участвала в разработването на Принципите, изразява опасения, че с Принципите лесно би могло да се злоупотреби. Като пример Съветът за международен бизнес посочва възможността дадена компания да направи оплакване срещу някой от своите конкуренти и да използва времето за разследване на случая, за да превземе пазарен дял. Съветът се надява да направи някои препоръки, за да гарантира, че оплакванията са достоверни и не дискредитират Принципите.

Бизнес групите по света също изразяват опасения относно способността си да контролират своите подизпълнители. Нещо повече, те подчертават, че Принципите са доброволни и не са разработени

¹ OECD, Guidelines for Multinational Enterprises: Global Instruments for Corporate Responsibility, Annual Report 2001, 12–26.

² Интервю на Susan Aaronson с Roland Charlier и Jean-Marie Argarkow, 29 ноември 2001 г., Брюксел, Белгия.

да изискват или да водят до промени в корпоративното поведение¹.

Правителствата също отговориха доста резервирано при въвеждането и насърчаването на Принципите на ОЕСД. Много от подписалите ги страни, включително САЩ, Мексико, Германия и Бразилия, са направили изключително малко за подпомагане възприемането на Принципите. Консултативната комисия по въпросите на синдикатите към ОЕСД докладва, че НКЦ на Бразилия, Испания, Италия, Нова Зеландия и Полша не са извършили никаква дейност. Освен това Консултативният съвет изразява загриженост, че официален представител на едно правителство снабдява с персонал повечето национални контактни центрове. Този факт показва липса на ангажираност за разширяване на дейността на НКЦ. На последно място, Консултативният съвет прави оплакване във връзка с факта, че на повечето семинари участват само представители на бизнеса².

Все пак някои правителства, като тези на Канада и на Великобритания, правят бързи стъпки за публикуване на Принципите в мрежата и за информиране на гражданите за тях. Френското, шведското и белгийското правителства имат няколко случая за разглеждане в техните национални контактни центрове. Холандското правителство предприе най-силните мерки, обвързвайки Принципите с данъчни субсидии. През декември 2000 г. Холандският парламент отправя молба към правителството да обвърже Принципите на ОЕСД с отпускането на правителствени субсидии за международна търговия и инвестиции, както и с експортните кредити. Правителството просто отправи молба към кандидатите за експортни субсидии да декларират, че са запознати и работят съгласно Принципите на ОЕСД. Консултативната бизнес група към ОЕСД направи оплакване, че това действие на холандското правителство прави Принципите „обвързващи“. Групите представиха в ОЕСД писмо по този проблем. Холандското правителство отговори, „че остава уверено, че границата между препоръчителните и задължителните правила не е прехвърлена. Никое предприятие не е карано против волята си да кандидатства за правителствени

¹ Интервю на Susan Aaronson със Steve Canner, представител на Съвета за международен бизнес на САЩ, септ. 2000 г.

² Проучване на Консултативния съвет по въпросите синдикатите за функционирането на националните контактни центрове. Годишен доклад за 2001 г., 37–44.

субсидии. Решението дали да кандидатства за официална подкрепа или не, остава доброволно за отделната компания. Правителството няма да осъществява надзор за спазването на тази „декларация за намеренията“, както и не се предвиждат никакви санкции“¹. Следователно усилията на холандското правителство да създаде стимули и да подпомогне Принципите довеждат до противопоставяне от страна на международния бизнес. Въпреки това, както е посочено по-долу в този доклад, в частта, посветена на Холандия, холандското правителство продължава да отстоява позицията си.

Преглед на действията, които правителствата могат да предприемат на национално ниво

Докато холандското правителство използва вътрешната политика за насърчаване на Принципите на ОЕСД, други правителства изработват широк набор от инструменти на националната политика за насърчаване на КСО. Например Австралия предоставя преференциален данъчен статут на „Социалните компании“, т.е. на фирми, които доказват, че защитават околната среда и работниците си. Правителството на САЩ насърчава публични/частни партньорства (включително и данъчен кредит) за фирми, които даряват компютърно оборудване на училища. Британското правителство насърчава пенсионните фондове да изготвят доклади за резултатността на инвестициите си в социален аспект, от гл. т. на влиянието върху околната среда, както и относно печалбата. Настоящото френско законодателство изисква от компаниите, листирани на фондовата борса, да описват в Годишните си отчети последиците от дейността си в социален аспект и от гл. т. на влиянието върху околната среда².

Някои правителства, подтикнати от проблемите с човешките права, като например в Нигерия, Чад и Бирма, са се опитали да създадат свои собствени доброволни кодекси. Пример от такъв характер е фак-

¹ Marinus Sikkel, председател на холандския национален контактен център, до Bruno Lamborghini, Председател/BIAC на Комисията по въпросите на международните инвестиции и мултинационалните предприятия, 10 юли 2001 г. BIAC представлява международната бизнес общност в НЕСД.

² Green Paper, Promoting a European Framework for Corporate Social Responsibility, July 18, 2001, COM (2001) 366 final, 17.

тът, че през декември 2000 г. Държавният департамент на САЩ и Британският Foreign Office, в екип с представители на мултинационални компании, синдикати и организации за защита на човешките права, оповестяват т. нар. Доброволни принципи за сигурност и човешки права. Тези принципи са разработени, за да дадат на фирмите от бизнеса насоки за това как да помогнат за предотвратяване на нарушенията на човешките права, като в същото време да отговарят на правните изисквания за корпоративна безопасност. Принципите са подписани от Международната федерацията на синдикатите на работниците в химическата, енергийната, минната индустрия и синдиката на общите работници, от няколко неправителствени организации, както и от основни компании като Rio Tinto, Texaco, BP Amoco и Shell¹.

Правителствата използват и силата на портфейла. Японската банка за международно сътрудничество и Експортно-Импортната банка на САЩ публикуват принципи за защита на околната среда, целта на които е да наложат на компании, търсещи подкрепа от тези агенции, стандарти за опазване на околната среда. Споразумението на Австралия и Нова Зеландия за правителствени поръчки въвежда принципи на поръчките, които включват секция относно интегритета и етиката².

Някои други правителства са се опитали да обвържат кодексите за ръководство с търговската политика. Британското правителство разработва т.нар. Инициатива за етична търговия (Ethical Trade Initiative), съвместен проект между правителство, висши представители на корпорации и синдикати, както и местни групи на гражданското общество, чиято цел е да се подобрят стандартите за труд във фабриките на развиващия се свят. Канадското правителство предлага обвързване на Споразумението за свободна търговия между Северна и Южна Америка (Free Trade Agreement of the America's) с единен кодекс за ръководство. OAS понастоящем изследва как такова обвързване може да бъде постигнато, без да се подкопават основите на търговското споразумение между 34-те страни-членки³.

¹ Изявление на правителствата на САЩ и на Великобритания, „Voluntary Principles on Security and Human Rights“, 19 December, 2000, на адрес:

< www.state.gov/www/global/human_rights/001220_fsdr1_principles.html > .

² OECD, Corporate Responsibility, 94.

³ < www.summit-americas.org/eng/quebec-summit1.htm . 16 > .

Националната асоциация за политики установява наличието на значителен творчески подход по въпросите на КСО в Европа. Следващите части от доклада описват някои от многото предприятия в Европа стъпки.

II. Европейски действия на мултинационално равнище

Европейският интерес към КСО започва да нараства в средата на 80-те години. Активисти по човешките права и за защита на потребителите започват да оказват натиск върху компаниите за разработване на инструменти за гарантиране на отговорната им работа по цял свят. Немските потребители например, търсят гаранции, че килимите (а по-късно и футболните топки) не са произведени с използването на детски труд. Те разработват сертификационна програма, наречена „Rugmark“. Килимите, сертифицирани с този етикет, струват с 1% повече и тези пари отиват в училищата за децата на производителите на тези килими. Тези деца получават образование и възможност за придобиване на по-големи способности и получаване в бъдеще на по-високи заплати. Германските потребители купуват килими с гаранция, че при тяхното производство не са били експлоатирани деца. Бизнесът скоро се отзовава на тази креативна инициатива. Малко по-късно промишлени сектори като например тези за производство на обувки, текстил и облекло, разработват харти и декларации, забраняващи използването на детски труд.

В средата на 90-те години някои европейски лица отговорни за икономическата политика, започват да проучват как правителството и бизнесът могат да работят заедно за подобряване на социалните стандарти и стандартите за опазване на околната среда в цял свят. Отговорните за икономическата политика лица на ЕС набелязват действия на национално ниво като например постановления със закон кодекс за ръководство, предложен за немските компании, опериращи в Китай, както и белгийското предложение за преследване на компании, които нарушават строги стандарти за труд в трети страни¹. Те правят усилия да допълнят тези национални мерки с усилия на ниво ЕС, подтиквани от активиста в Европейския парламент Richard Howitt.

¹ „Report on EU Standards for European Enterprises Operating in Developing Countries“, PE228.198/fin,11,14–15.

Howitt, британски лейбъристски член на парламента, твърди, че около 85 % от американските мултинационални компании имат кодекси и това в никаква степен не накърнява тяхната конкурентоспособност. Следователно, по негово мнение, европейските фирми не само няма да загубят, но най-вероятно ще спечелят пазарен дял, ако обърнат внимание на условията, при които се произвеждат стоките и услугите. Нещо повече, той подчертава, че Европейският съюз, който е най-големият финансов донор в света, все още няма стратегия за подпомагане на развиващите се страни в областта на установяването на стандартите за труд и опазване на околната среда. Следователно, според него: „един кодекс на ЕС може да създаде сигурно поле за действие, да възнагради най-добрите практики и да завиши стандартите в страните с по-ниска резултатност“¹.

През декември 1996 г. Европейският парламент издава годишен доклад по въпросите на човешките права, в който изказва призив за въвеждане на Кодекс за ръководство на европейски компании в трети страни. През декември 1997г. Парламентът приема доклад относно преките чужди инвестиции в трети страни и отново призовава към създаване на Кодекс за ръководство. През юли 1998 г. Парламентът приема Доклада FASSA по въпросите на почтената търговия с развиващите се страни, като още веднъж призовава към разработване на кодекси за ръководство за европейските мултинационални компании, опериращи в развиващите се страни². Накрая, ЕС подпомога и работи съвместно с OECD при прегледа на Принципите на OECD.

Howitt признава, че кодексът не е единственото средство за постигане на очертаните цели; ЕС може да създаде стимули за подпомагане на по-високи стандарти; или да разработи по-стриктни изисквания за отчетност за своите компании от гледна точка на тяхната социална резултатност и резултатността в областта на опазването на околната среда³. Изглежда, че той е успял да убеди много от своите колеги в Европейския парламент, че легитимирането на правата на корпорациите трябва да

¹ Ibid., 15.

² „The Trading system and internationally recognized labor standards“, (A4-0423/98-Sanjoin) EP Committee on External Economic Relations; „EU Standards for European Enterprises operating in developing countries: Towards a European Code of Conduct“, (A4-0508/98-Howitt) EP Committee on Development and Cooperation; and The Fassa Report for Commission's actions in Support of Fair Trade (A4-0198/98-Fassa). Виж също PE 228.198/fin, 12–13.

³ PE 228.198/fin, 16.

бъдат хармонизирани със стандартите за труд, за опазване на околната среда и за спазване на човешките права чрез създаване на кодекс, който както да улеснява, така и да контролира инвестициите¹.

Тези действия в Парламента не са съпроводени с подобни действия в Комисията. През 2001 г. обаче Комисията предприема няколко стъпки за подпомагане на КСО. На 11 май Европейският съюз спонсорира провеждането на конференция в Брюксел на тема „Най-добрите бизнес практики за корпоративна социална отговорност“. Комисията постига съгласие за създаването на форум, основан на обмен на данни и дискусии в Интернет, в рамките на сайта на Комисията за Принципите на ОЕСД, с цел улесняване на работата в мрежа и на обмена на най-добри бизнес практики². Отново през май Комисията спонсорира и провеждането на Първата европейска конференцията за тройното отчитане на резултатността на инвестициите в Лисабон. На 30 май е приета Препоръка на Комисията относно признаването, измерването и разкриването на информация по проблемите на околната среда³. През юли Комисията публикува схематично изложение на своите виждания за мястото на корпоративната социална отговорност в рамките на ЕС, насърчавайки всички фирми да възприемат „тройното отчитане на резултатността“ от икономическата и социална отговорност⁴. През втората половина на 2001 г. белгийското Председателство на Комисията организира серия от събития за насърчаване на КСО. Последен и може би най-важен е фактът, че Комисията издава Зелена книга, озаглавена „Изграждане на европейска рамка за корпоративна социална отговорност“⁵. Howitt, който е докладчик на Европейския парламент, се отнесе към електронните медии и предприе обиколка за изнасяне на лекции с цел създаване на публичност на Зелената книга и търсене на коментарите на обществеността.

¹ Ibid., 16 and Opinion of the Committee on Development and Cooperation, PE 228.198/fin, 24–27.

² Вж.: < www.environment.daly.com/articles/index.cfm?action+article&ref+7906 > .

³ За допълнителна информация относно Конференцията за тройното отчитане на резултатността от инвестициите вж.:

< www.europa.eu.int/comm/employment_social/socdial/csr/csr_conf_lisbon.htm > .

Повече информация за околната среда на:

< www.europa.eu.int/comm/internal_market/en/company/account/news/01-814.htm > .

⁴ < www.europa.eu.int/comm/trade/index_en.htm > .

⁵ < www.europa.eu.int/comm/employment_social/socdial/csr?green-paper.htm > .

Комисията намира обществен коментар по три важни въпроса: ролята на ЕС за насърчаване на КСО; как да бъде разработена обща европейска рамка за КСО и как да се подпомогне консенсусът по проверката на практиките на КСО. Периодът за коментари по Зелената книга приключва на 31 декември 2001 г. Тя ще бъде обсъждана и гласувана през първата половина на 2002 г., преди създаването на Бяла книга с конкретни предложения за дейността на Комисията през лятото на 2002 г.¹ Въпреки че отзивите за Зелената книга са твърде малко, много от тях са твърде критични. Европейското председателство на ЕС спонсорира провеждането на 27 и 28 ноември на Конференция на тема „Корпоративната социална отговорност в рамките на програмата на европейската социална политика“. Приблизително 1000 участници от цял свят пристигат на конференцията. Конференцията изработва един твърде объркан отговор за ролята на Правителството на ЕС за насърчаване на КСО. Например белгийската неправителствена организация Solidar, участваща в секцията „осигуряване на социални услуги, международно сътрудничество, хуманитарни помощи и продължаващо обучение“, излиза със становище, че усилията на ЕС трябва да се насочат към изграждане, а не към подмяна на съществуващото национално законодателство, както и към признаване на синдикатите. Обаче някои бизнес среди виждат дори в този опит за насърчаване на креативните подходи за подпомагане на КСО първа стъпка към създаване на правителствено ръководени регулации по въпросите на КСО. Elisabeth Altekoster от Volkswagen предупреждава: „Ние отхвърляме един прекалено насочващ подход, който би задушил творчеството“. Jonahtan Austin, консултант по въпросите на КСО във Великобритания, подчертава, че ако правителството започне да придава правна форма на принципите за КСО, това би могло да забави КСО². Следователно бизнесът подкрепя мерките за Корпоративна социална отговорност, но не желае тя да стане задължителна.

¹ Съобщение за печата от Richard Howitt, член на Европейския парламент, *Corporate Social Responsibility First Step Towards Legal Accountability for Multinationals – Says European Parliament*, 8 ноември 2001.

² Съобщение на печата, „Companies Behaving Badly“, Solidar, November 27, 2001; „Transparent but not repressive in SRI“, „Corporate Social Responsibility on the European Social Policy Agenda“, Nov. 28, 2001, и коментари на Elisabeth Altekoster, директор на Офиса на Volkswagen за връзки с ЕС и Jonahtan Austin, Консултант, Великобритания, на адрес: www.socialresponsibility.be.

Заключение: Европейският отговор

Както Европейският парламент, така и Европейската комисия работят творчески за разработването на политика за насърчаване на КСО на ниво ЕС. Комисията задава точните въпроси и по този начин постепенно помага за изграждането на мултинационален облик на политиката за КСО. Въпреки това ЕС все още не е място, където политиката на КСО е неизбежна на ниво ЕС. Испания поема председателството на ЕС и очевидно не е особено ентузиасирана по отношение на КСО, както беше белгийското председателство. Освен това събитията от 11 септември и стартирането на срещата на СТО в Доха през ноември може да накара отговорните за икономическата политика, заинтересовани от глобализацията, лица да пренасочат вниманието си към други политически и икономически инструменти и проблеми.

Какво могат правителствата да направят за подпомагане на КСО? По примера на ЕС

- ✓ Да използват система от инструменти за тройно отчитане на резултатността за целите на разработването на кодекс за ръководство;
- ✓ Да подкрепят Принципите на OECD;
- ✓ Да търсят широко публично обсъждане на тези инициативи и по този начин да спечелят поддръжници на тези усилия;
- ✓ Да използват мрежата и конференции, за да поставят тези проблеми пред общественото внимание.

III. Европейски примери на национално равнище: изследване на случаи

Усилия на Британското правителство за насърчаване на Корпоративната социална отговорност

Как КСО се разглежда във Великобритания?

През последните 20 години Великобритания полага големи усилия, за да намери някакво междинно положение между американския капитализъм и значително по-направлявания европейски модел. Британската общественост е изключително заинтересована от въпроса за поведението на нейните корпорации по света. Нещо повече, групи на

гражданското общество (като Oxfam, Anti-slavery International, Christian Aid и Friends of the Earth) и изтъкнати лидери, включително и Принц Чарлз, още от началото на 90-те години оказват натиск върху бизнеса във връзка със защитата на околната среда. Някои британски компании, като козметичната компания Body Shop, подтикнати от активисти-работници или заинтересовани от работата на компанията страни, са се опитали да очертаят пътя към утвърждаването на отговорните бизнес практики. Потребителите възнаграждават тези инициативи. Почтената търговия и продуктите, произведени съгласно етичните норми, са най-продаваните изделия по рафтовете на британските магазини. Следователно, може да се каже, че пазарните сили във Великобритания са подпомогнали и насърчили глобално корпоративно съзнание.

Повече от всяко друго правителство, британското правителство е приело широк набор от инициативи за насърчаване на КСО. КСО е ключов компонент на политиката в областта на развитието, търговията, инвестициите, пенсиите и т. н. Изтъкнати британски лидери, включително и Принца на Уелс, често говорят по проблемите на КСО. В резултат на това Великобритания е водеща сред останалите страни по отношение на инициативите, свързани с КСО¹. Но въпреки това Великобритания не е лидер при въвеждането на Принципите на OECD.

Действия на правителството

През март 2000 г. британското правителство става първото (и все още единственото), което назначава министър по въпросите на корпоративната социална отговорност. Министър Kim Howells е натоварен не само със задачата да помогне за изработването на примерна бизнес политика за КСО, но и да координира политиката за КСО в цялото правителство. В документ, публикуван за британското общество и индустрия, наречен „Глобално гражданство“, правителството на Блеър прави опит да обоснове ролята на правителството. В него се отстоява позицията, че правителството трябва да повиши съзнанието за КСО; да насочва процеса чрез използването на обществената политика; да насърчава

¹ Hans JH Vorolme, служител по въпросите на околната среда в посолството на Великобритания във Вашингтон, реч на автора на тема „Global Corporate Citizenship: A UK Perspective“; Department of Trade and Industry, D Business and Society: Developing Corporate Social Responsibility in the UK“, Department of Trade and Industry, March 2001.

консенсуса по британските и международните кодекси за практика; да насърчи и подпомогне рамката за отчетност и класифициране на компаниите от гл. т. на социалната отговорност и опазването на околната среда¹. В речта си при въстъпване в длъжност Howells отбелязва: „моята роля не е в създаването на нови регулаторни тежести, а в повишаване на съзнанието за нивото на КСО в бизнеса. Докато КСО е водена от бизнеса програма, правителството ще има да играе позитивна роля за насърчаване на най-добрите практики на корпоративна отговорност“².

Администрацията на Блеър предприема широк кръг от действия за насърчаване на най-добрите практики. Например през 1999-2000 г. Британският Foreign and Commonwealth Office (FCO) работи съвместно с Държавния департамент на САЩ, както и с компании от добивната промишленост и групи от гражданското общество по разработването на доброволен кодекс за ръководство. Този кодекс е разработен да контролира техните операции в страните, където често избухват конфликти. В този случай FCO не само че ръководи усилията за написване на кодекс, но участва и в неговото разработване. Компаниите, подписали текста, постигат договореност да докладват за „достоверни твърдения за нарушаване на човешките права чрез правителствените ведомства и пресата за постигане на „подходящи решения“. „Доброволните принципи“ получават забележителен отзвук в пресата и много фирми печелят похвали за работата си по доброволния кодекс. Въпреки това една от най-големите американски петролни компании, Exxon-Mobil, не е включена в разработването на доброволните принципи. От 2000 г. насам нито администрацията на Буш, нито тази на Блеър са направили нещо значимо за насърчаване на въвеждането на тези Доброволни принципи в корпорациите по света³.

¹ „Global Citizenship“, 7.

² Kim Howells sets out corporate Social Responsibility agenda, 4 May 2000, вж.: < <http://213.38.88.195/coi/coipress.nsf/2b45eleffe909ac892567350059d840/34653265a566fe> > .

³ Изявление на правителствата на САЩ и Великобритания: „Voluntary Principles on Security and Human Rights“. Под тези принципи полагат подписите си представители на Chevron, Texaco, Freeport McMoran, Conoco, Shell, BP, Rio Tinto, Human Rights Watch, Amnesty International, International Alert, Lawyers Committee for Human Rights, Fund for Peace, Council of Economic Priorities, Business for Social Responsibility, Prince of Wales, Business Leaders' Forum и International Federation of Chemical, Energy, Mine and General Workers Unions. Peter Behr, „Companies Sign Pact on Human Rights“, *Washington Post*, 20.12.2000; and Edward Alden, „Oil Groups Back Rules to Guard Human Rights“, *Financial Times*, 20.12.2000.

Британското правителство работи и с други стратегии. През 1998 г. Департаментът за международно развитие създава Отдел за бизнес партньорство с цел подпомагане партньорствата със социално отговорни фирми и да „подобри средата, позволяваща правенето на продуктивни инвестиции отвъд океана“¹. Като признание на факта, че социално отговорните компании биха могли да подпомогнат глобализацията и подобряването на условията на живот и труд през 2000 г., Отделът публикува Бяла книга, озаглавена „Елиминиране на бедността в световен мащаб: Как глобализацията да работи за бедните“. Целта на тази Бяла книга е да подпомогне разбирането на концепцията за глобалното развитие от бизнес и инвестиционните среди.

Накрая, с надеждата да подтикне британските фирми към повишаване на стандартите за труд (посредством натиск върху доставчиците и конкурентите), през 1997 г. правителството разработва и т. нар. ЕТИ – Инициативата за етична търговия. Целта на ЕТИ е да разработи и насърчи използването на система от стандарти, ползващи се с широка подкрепа и въплътени в кодекси за ръководство, както и на методи за мониторинг и одит, което би позволило на компаниите да работят съвместно с други организации извън корпоративния сектор за подобряване условията на труд в световен мащаб. Членове на ЕТИ са официални представители на правителството, компании като Levi Strauss и търговци на дребно като Safeway и Marks and Spencer, неправителствени организации като Oxfam и Christian Aid, както и консултантски институти като New Economic Foundation. Ако членовете не изпълняват ангажиментите си в ЕТИ, те загубват статута си на такива. Следователно ЕТИ използва публичното опозоряване, а не налагането на други санкции, за да постигне промени в корпоративното поведение. Въпреки че получава подкрепа от Департамента за международно развитие и от Департамента по търговия и индустрия, днес ЕТИ представлява една независима организация². Британското правителство спонсорира също така няколко конференции по въпросите на КСО, както и един семинар относно Зелената книга на ЕС по въпросите на КСО. Работейки с правителствата на Ирландия, Холандия и Дания,

¹ < www.dfid.gov.uk/public/news/sp2nov00.html > .

² < www.ethicaltrade.org/_html/about/basecode_en_short/content.shtml > .

министри и държавни служители сформират неформална правителствена мрежа по въпросите на социалната отговорност с цел споделяне на най-добрите практики и опит¹. На последно място, официалните представители на правителството използват всяка възможност, за да говорят и да публикуват информацията относно връзките между КСО и глобализацията и за потенциала на КСО².

По наше мнение, най-същественото действие, предприето от британското правителство, е решението да се изисква от британските пенсионни попечители да разкриват информацията относно това в каква степен отчитат социалните, етичните фактори и фактора околна среда при вземането на решения. В резултат от тази мярка, много скоро пенсионните фондове започват да изискват повече информация от фирмите, в които са инвестирали, което кара по-голямата част от тези фирми да публикуват информацията относно резултатността си в социален аспект и от гл. т. на околната среда. Става изключително модерно за фирмите, листирани на основната британска фондова борса FTSE, да подготвят тройно отчитане на резултатността (от социален аспект, по отношение на околната среда и от гл. т. на печалбата). За да подпомогне тази промяна, Департаментът за международно развитие финансира проект, движен от две неправителствени организации (Tradecraft Exchange и War on Want), по които се разработват помощни материали, предназначени за попечители на пенсионни фондове, финансови мениджъри и консултанти на пенсионните фондове по свързани с развитието въпроси. Департаментът за международно развитие след това ще предаде тази информация на инвестиционната общност чрез провеждането на семинари и брифинги³. Тази стратегия използва прозрачността и пазарните сили за принуждаване на мултинационалните компании да допринасят за осъществяването на устойчиво и справедливо управление.

¹ < [www.opm.co.uk/srn/srn 2000-10-111 c.htm](http://www.opm.co.uk/srn/srn%2000-10-111%20c.htm) >, както и статията „UK: inister for Corporate Social Responsibility Opens European Expo“, 17 November, 2000, на адрес: < <http://accountingeducation.com/news/news1360.html> > .

² Вж. на адрес: < www.dfid.gov.uk/public/news/sp2nov00.html > ; както и в реч на Негово превъзходителство Принца на Уелс, на адрес: < www.cip.cam.ac.uk/bep/message_index.htm > ; и в “The Global Citizenship“, FCO.

³ Ibid.

Вътре в страната правителството предприема в департаментите на Белия дом действия по одит на дейностите, свързани с КСО, и основава около 60 програми, отнасящи се до КСО. Правителството също така разработва политика за улесняване на „зелените поръчки“. Представената разпръснатост на политиката и на осъществяващите я лица показва, че е необходима координация на ниво министър-председател. През октомври 2001 г. правителството на Великобритания издава принципи и правила за изготвяне на корпоративни отчети за резултатността на компаниите при опазването на околната среда¹. Правителството също така предоставя насоки за начина, по който компаниите да изготвят докладите си относно основните въздействия върху околната среда (относно парниковите газови емисии, отпадъците и използването на вода). Междувременно правителството сформира междуведомствена група за проучване на въпроса, как схемите за класифициране могат да бъдат направени по-последователни и съгласувани. На последно място, правителството обявява своите бъдещи планове за КСО, включващи „засилване на международното сътрудничество, привличане на по-широки кръгове от бизнеса към КСО, и по-специално дребния бизнес, както и подобряване на съгласуваността на правителствените действия чрез консултации с бизнес и други групи“².

Принципите на OECD – Националният контактен център

Националният контактен център е разположен в Департамента по търговия и индустрия и персоналят му се състои единствено от служители на Департамента. Британският НКЦ осъществява консултации с други правителствени агенции и търси тяхната помощ за разгласяването на Принципите. Центърът организира среща с представители на Конфедерацията на Британската индустрия (Confederation of British Industry) и Конгреса на синдикатите (Trade Unions Congress), които са ключовите представители на труда и бизнеса, за да промоцира Принципите. С тази цел НКЦ изпраща и копия на Принципите, както и коментари към тях на всички заинтересовани страни. Текстовете са депозираны в библиотеките на британския парламент, както и стават

¹ < www.environmentaldaily.com/articles/index.cfm?action=article&ref=8601 > .

² „Business and Society“, 29–32.

достъпни чрез мрежата. Страниците на Британският НКЦ са посещавани средно по 485 пъти месечно и регулярно се осъвременяват и подобряват. Печатното издание на Принципите е разпространено в над 500 екземпляра към края на април 2001 г.¹

НКЦ изпраща и телеграма до всички презокеански британски пощенски станции, молейки за тяхното активно участие в разгласяването на Принципите сред британските инвеститори, както и сред местните правителства. НКЦ включва в рамките на една страница резюме на Принципите и информация за ролята на НКЦ, които поясняват, че Принципите се отнасят до всички страни, получаващи чуждестранни инвестиции, дори и да не са членки на OECD. Следователно правителството е публикувало голям брой документи относно Принципите. Но то обаче не е разработило стимули за насърчаване на британските фирми да се придържат към тях².

Към края на април 2001 г. британският НКЦ събира информация по две потенциални нарушения на Принципите. НКЦ приема, че е имал тежки моменти по време на запознаването на по-малките компании с Принципите и при установяване на това дали те намират полза от Принципите³.

На срещата на представители на НКЦ-ве на 12 декември 2000 г. в Париж, Paul Hawker, който отговаря за НКЦ-ве, отбелязва, че преди 2000 г. британското правителство е имало само два случая за опериране в държави, неспазващи Принципите. Британското правителство използва възможността да насочи вниманието на мултинационалните предприятия към Принципите и да демонстрира тяхната глобална приложимост⁴. Но Hawker отбелязва също, че „НКЦ-ве може да изразят нежелание да работят с правителства, неспазващи Принципите, което би могло да се изтълкува от такива правителства като недобре приета външна намеса“⁴.

Не бихме могли да открием британски фирми, които публично да са приели Принципите на OECD, въпреки че BP Amoco ги споменава в своя годишен доклад във връзка с дейностите си по КСО. Британските фирми се присъединяват към протеста на бизнеса срещу обвързването на Прин-

¹ < www.dti.gov.uk/worldtrade/craig/report.htm > .

² Ibid., п.3.

³ < www.dti.gov.uk/worldtrade/craig/report.htm . 4 > .

⁴ OECD Proceedings, „Non-member Economies“, 49–50.

ципите на OECD с холандските експортни субсидии. Британски групи на гражданското общество като Oxfam и Friends of the Earth са силно въвлечени в преговарянето на Принципите на OECD и често се консултират с правителството относно дейностите, свързани с КСО, и по-специално с въвеждането на Принципите на OECD. Въпреки това, според представители на гражданското общество, малцина виждат в Принципите на OECD ключовия инструмент, който ще накара бизнеса да възприеме по-отговорно поведение в своите действия по света¹. Те вярват, че трябва да оказват натиск за създаване на правила и санкции, валидни за целия ЕС, които да контролират поведението на мултинационалните компании.

Какво могат да направят правителствата, за да насърчат КСО? По примера на Великобритания:

- ✓ Да разчитат на пазарните сили за подпомагането на КСО (чрез използването на пенсионните фондове).
- ✓ Да развият мултинационални партньорства, които предоставят стандарти за бизнеса и насърчават многоотрасловия контрол (като например Инициативата за етична търговия).
- ✓ Да привлекат вниманието на обществеността чрез назначаване на министър по въпросите на КСО.

Усилия на холандското правителство за насърчаване на Корпоративната социална отговорност

Холандската общественост е убедена, че бизнесът може и трябва навсякъде да работи отговорно. Ето защо човек може да влезе в холандски супермаркет и да открие „сектор за почтена търговия“, където търговците продават не само типичните продукти на „почтената търговия“, като кафе и шоколад, но и сирена и хлебни продукти². КСО по-скоро се разраства, отколкото да изчезва, тъй като холандските потре-

¹ Информацията е извлечена от Презентации на конференцията на NPA, 15 юни 2001 г., на тема: „KCan Governments Promote Global Corporate Responsibility“, и от неформални интервюта с представители на Oxfam, New Economic Forum и Friends of the Earth относно Принципите на ОИСР. Също интервюта с представители на НКЦ от други страни.

² Коментари на Marinus Sukkel, министър на икономиката на Холандия; Pieter van der Gaag, Изпълнителен директор на ANPED; и Johan Wempe от KPMG, както и на Peat Marwick, коментиращ КСО в Холандия на конференцията на NPA, 15 юни 2001 г., на тема: „KCan Governments Promote Global Corporate Responsibility“.

бители търсят продукти, произведени отговорно. Но отговорните за икономическата политика лица в Холандия възприемат един необичаен подход за насърчаване на КСО. Както ще бъде обсъдено по-долу в текста, те използват пазарното влияние на правителството за насърчаване на политиката на КСО и по-конкретно за налагане на Принципите на OECD.

Отговорните за икономическата политика лица в Холандия вярват, че „КСО ни принуждава да преосмислим традиционните роли и отговорности на бизнес общността, правителството и социалните организации“. Според министъра по външната търговия, Д-р С. Убема, КСО не може да бъде налагана отгоре надолу. Фирмите трябва да поемат по-голяма отговорност и да интернационализират моделите за добро корпоративно съзнание. Но правителството също трябва да поеме по-голяма отговорност. Според Убема „Освен че е законодател, регулатор и стимулатор, правителството е и активен участник на пазара. Като възложител на поръчки и контрагент по договори, то е нещо много повече от обикновен пазарен играч. Като международен играч, моето правителство се стреми да укрепи международната правна система в различни международни органи. Например ние подпомагаме усилията на Международната организация на труда в посока разработване на механизми за съобразяване със стандартите за труд“¹.

Действия на правителството

В реч, произнесена на 11 септември 2001 г. във Вашингтон, министър Убема описва т.нар. от него три нива на планиране на КСО. На местно ниво холандското правителство ще подкрепи участниците в локални партньорства, насочени към укрепване на КСО. Такива партньорства, по негово мнение, могат да подобрят предоставянето на услуги (като например образование). На национално ниво „холандското правителство: ще създаде информационен център по въпросите на КСО; ще подобри отчетността по отношение на КСО на корпоративно ниво; ще ангажира частните предприятия с решаването на проблемите на околната среда; ще разработи критерии за КСО в книгата за действия на правителството като пазарен участник“.² Холандското

¹ Реч на министъра на външната търговия, С. Убема, 11.09.2001, 5–10. Речта е на разположение у автора.

² Ibid., 13-14.

правителство ще предприеме стъпки в посока увеличаване процентния дял на компаниите, които включват корпоративната социална отговорност в своите отчети¹. Той не уточни какви стъпки имат предвид за насърчаване отчитането на резултатността в областта на КСО отговорните за икономическата политика лица.

Принципи на OECD – Национален контактен център

Ключов компонент в политиката на холандското правителство по отношение на КСО са Принципите на OECD. По време на преразглеждането на Принципите през 1998 г. Marinus Sikkel от холандското Министерство на икономиката играе ключова ръководна роля. Той е началник на Отдела за инвестиционна политика и международни организации в холандското Министерство на икономиката. Той също така ръководи и холандския НКЦ. Законодателите и лицата, отговорни за икономическата политика в Холандия, са опитали да открият начини за насърчаване на КСО и по-конкретно на Принципите на OECD.

От 1998 г. насам официални представители на холандския Парламент и на правителството се опитват да намерят начини за насърчаване спазването на Принципите от холандските фирми. През 2000 г. Парламентът отправя молба към Министерството на Търговията да проучи как да обвърже критериите за КСО и Принципите на OECD: от една страна, по-конкретно с предоставяните от правителството субсидии за насърчаване на международната търговия, инвестиции и гарантиране на експортните кредити“. Увѐта отговаря на това парламентарно питане, отбелязвайки: „когато се дава пряката и косвена правителствена подкрепа за активните на чуждестранните пазари холандски компании, правителството поема определена част от отговорността за дейността на тези компании“. В контекста на холандския политически живот е неприемливо парите на данъкоплатците да се използват за подкрепа на проекти, получени чрез подкупване на представители на властта или на проекти, замърсяващи околната среда или включващи използването на детски

¹ Реч на Marinus Sikkel, „Corporate Social Responsibility: The Netherlands Government Perspective“, 6.

или принудителен труд. „Холандските данькоплатци не биха подкрепили това и следователно, холандската политика също не бива да го прави“. Отговорът на Ъвета е приет от Кабинета и подкрепен от Парламента.¹ Холандското правителство привежда довода, че Принципите остават доброволни и те не са предназначени да „се превърнат в законов инструмент, чрез който правителствата получават прозрачни и действащи правила за техните програми за отпускане на субсидии и предоставяне на гаранции“. Нито пък са налице усилия за превръщането на Принципите в такъв законов инструмент. „От компаниите, търсещи финансова подкрепа, ще се изисква писмено да декларират, че са запознати с Принципите и че, в рамките на възможностите си, те ще се опитат да ги прилагат в своите действия. Правителството няма да контролира спазването на тази „декларация за намеренията“ и не са предвидени никакви санкции“².

Никоя компания не е принуждавана насила да кандидатства за правителствени субсидии или гаранции и следователно Принципите си остават изключително с доброволен характер. Въпреки това тази холандска стратегия става причина за шумно оплакване от страна на Консултативния съвет за индустриален бизнес към OECD (както бе отбелязано в обзорната част на доклада). И много холандски представители на властта изглеждат силно разтревожени от тази реакция. Министър Ъвета пише писмо до Д-р Bruno Lamborghini, началника на Консултативния бизнес съвет, подчертавайки, че той отхвърля извода, че холандската стратегия по някакъв начин променя характера на Принципите на OECD от доброволен в задължителен³.

Холандското правителство изглеждаше отдадено на използването на правителствената власт за насърчаване на КСО и по-конкретно на Принципите на OECD. По време на писането на този доклад, Финландското правителство зае позицията, че финландските компании,

¹ Реч на Ъвета, произнесена на 11 септември 2001 г., 16–17.

² Ibid., 19–21.

³ Из интервю с :Karinus Sikkел от Министерството на икономиката на Холандия, взето на 22 ноември 2001 г.; и из писмо на Министър Ъвета до Bruno Lamborghini, Председател, ВІАС Комисия по въпросите на международните инвестиции и мултинационалните предприятия, 10 юли 2001 г.

които получават експортни кредити, „се предполага, че трябва да спазват Принципите“¹. Междувременно основните световни бизнес асоциации под предводителството на Консултативния съвет по индустриален бизнес (BIAC) изглеждат решени да попречат на други правителства да обвързват правителствените помощи със спазването на Принципите. Холандското правителство преживява трудни моменти, отброявайки времето на порицание от страна на бизнес общността във връзка с възприетия от него подход.

Какво могат да направят правителствата, за да насърчат КСО? По примера на Холандия:

- ✓ Да преосмислят взаимоотношенията и отговорностите на правителството, бизнеса и гражданското общество за осигуряване на справедлива и ефективна работа на пазара.
- ✓ Да дадат добър пример като възложител на поръчки и контрагент по договори и да използват правителствената власт за насърчаване на глобалната корпоративна отговорност.
- ✓ Да изискват от компаниите, кандидатстващи за субсидии и помощи, финансирани от данъчни приходи, писмено да декларират, че са запознати с Принципите и че ще направят всичко по своите възможности да ги прилагат в извършваните от тях дейности.
- ✓ Да използват като стимул данъчните облекчения.

Датски правителствени усилия за насърчаване на корпоративната социална отговорност

Как в Дания се гледа на КСО?

Обществеността

Датската общественост е разделена по въпроса за КСО. Някои представители на властта вярват, че датската общественост има относително слаб интерес към КСО, докато други твърдят, че датчани-

¹ TUAC, „TUAC Survey of the Functioning of National Contact Points“, 2001, наличен на www.tuac.org. TUAC вярва, че Принципите трябва да бъдат използвани като препоръка за онези компании, които получават доброволни държавни помощи, включително и експортни кредити.

те са изключително активни в позицията си да изискват от бизнеса отговорно поведение¹. Въпреки че, докато дебатът за избор между Принципите на OECD и Глобалното съглашение на ООН обикновено не е тема за разговор по улиците на Копенхаген, определени аспекти от КСО са много добре известни сред датската общественост. Например датското общество е силно заинтересовано от проблемите с детския труд. Нещо повече, то е готово да плаща по-високи цени, за да купува произведени според етичните норми продукти дотогава, докато нарастването на цените е основателно. Проведено от CSR Europe проучване в цяла Европа показва, че над 60 процента от датчаните са склонни да плащат по-високи цени за стоки, произведени според етичните норми, като за сравнение 15 процента от италианците, 30 процента от германците и 50 процента от шведите проявяват такава нагласа².

Бизнес общността

Датските компании откликнаха благосклонно на усилията, свързани с КСО. Конфедерацията на датските индустрии (Dansk Industri – DI), която представлява над 5800 бизнес предприятия, подкрепи Глобалното съглашение на ООН и отправи съвет към своите индустрии да го подкрепят. Членовете на DI докладват, че датските компании харесват простотата на Съглашението, особено в сравнение с Принципите на OECD. Въпреки това Принципите биха могли да играят някаква роля за управлението и контрола по веригата снабдяване, производство, дистрибуция, ако датските компании бъдат подтикнати от своите клиенти или ако почувстват необходимостта да копират поведението на своите конкуренти³.

В сравнение с компаниите в други страни обаче датският индустриален сектор гледа на стратегиите за КСО позитивно – както като на потенциален маркетингов инструмент, така и като на метод за улес-

¹ Интервю с Д-р Margaret Jungk, изследовател, Датски център за човешки права, 26 ноември 2001 г. и интервю с Frank Bill, Директор по въпросите на околната среда, Конфедерация на датските индустрии, 26 ноември 2001 г.

² LO – Конфедерацията на датските синдикати, „Consumers can make difference“, LO newsletter, p. 28.

³ Интервю с Frank Bill, Директор по въпросите на околната среда, Конфедерация на датските индустрии, 26 ноември 2001 г., на адрес: www.di.dk.

няване спазването на изискванията за опазване на околната среда. Компанията Ruko A/S, специализирана в производството на електронни и механични продукти за безопасност, е със седалище в Herlev и в нея работят 300 служители. Тази компания е сертифицирана според стандартите за защита на околната среда ISO 14001¹.

„Сертифицирането ни“, казва техническият мениджър Jorgen Kastrup Jorgensen, „прави много от нашите задачи по-лесни. Например, по-лесно е да отговорим на изискванията на потребителите си относно документирането на характеристиките на нашето производство по отношение на околната среда, а така също се опростява процедурата за подновяване на разрешителното ни за екологосъобразно производство, тъй като ние притежаваме всичката необходима информация. Подобреното сътрудничество с местните власти означава също така, че те са поканени да участват в срещите на нашата комисия по околна среда, като по този начин се осигурява много по-добър диалог и ранно разрешаване на много възникващи проблеми. Последен, но не и по значимост е фактът, че сертифицирането подобрява нашия имидж, създавайки уважение и доверие“². Dansk Industry подема тази последна точка, отбелязвайки, че „една висока (социално отговорна) характеристика може да бъде успешен инструмент в маркетинга на една компания както за целите на максимизиране на продажбите, така и от гл. т. на конкуренцията за най-високо квалифицираната работна ръка“³.

Счетоводната и консултантска фирма Deloitte Touche работи със стратегии за КСО в няколко направления. Компанията подпомага Глобалния ресурсен център, разположен в Копенхаген, по въпросите за устойчивото развитие и помага на компаниите в управлението на социалните рискове; в поддържането на репутацията на компанията, в ангажирането на всички заинтересовани от дейността на компанията стра-

¹ ISO 14001 е програма за сертификация, която предоставя на компаниите методи за документиране на тяхната политика и практика в областта на околната среда и която подпомага откриването на потенциални щети върху околната среда. За повече информация посетете сайта: www.iso14000.com.

² Конфедерация на датските индустрии, „Business enterprises as citizens of the world“, Dansk Industry, Sept. 2001, p. 40.

³ Ibid.

ни в нейната работа; в изготвянето на доклади и доказването на инициативите по КСО; при гарантирането на разширяването на грижите за здравето на целите семейства на служителите – политика, която може да бъде разглеждана като дейност, характеризираща се като КСО¹.

Въпреки че възгледите за КСО се различават значително в различните компании и индустрии, повечето датски компании предупреждават, че ролята на датското правителство е да постави основите на стандарти и да позволи пазарните влияния да издигнат тези стандарти на по-високо ниво. Ролята на правителството по отношение на КСО е да осигурява на обществеността полезна и балансирана информация относно инициативите, свързани с КСО². Накратко, датчаните не считат, че правителството трябва да поеме водещата роля при насърчаването на КСО.

Принципите на OECD – Националният контактен център

Датският НКЦ е тристранен орган с представители предимно на датското правителство, но и от средите на бизнеса и на работниците. НКЦ не кани неправителствени организации в своите структури поради възможността за възникване на конфликт на интереси, тъй като неправителствените организации са най-вероятните институции, които биха поставили конкретни случаи за разрешаване пред НКЦ³. За сметка на това датското правителство се опитва да включи широк кръг от министри в структурите на НКЦ. Центърът се помещава в Министерството на труда, но в неговата дейност са включени също така и Министерствата на търговията и индустрията, на околната среда, на икономиката и на външните работи. Поради това НКЦ има бюрократична култура, която е в по-голяма степен ориентирана навътре, отколкото навън от държавата, каквато би била ситуацията, ако Центърът се помещаваше в сградата на Министерството на външните работи⁴. НКЦ включва и представители на Датските профсъюзи

¹ Интервю с Jens Shierbeck, Deloitte-Touche, 3 декември 2001 г.

² Интервю с Frank Bill, директор по въпросите на околната среда, Dansk Industry, 26 ноември 2001 г.

³ Интервю с Einar Edelberg, заместник на Постоянния Държавен секретар, и с Elisabeth Rasmusen, Началник отдел в Министерството на труда, 26 ноември 2001 г.

⁴ Интервю с Einar Edelberg, заместник на Постоянния Държавен секретар, Министерството на труда, 26 ноември 2001 г.

(Landsorganosktionen), Конфедерацията на датските работодатели (Dansk Arbejdsgiverforening) и на Централната академична организация (Akademikernes Centralorganisation)¹. Към времето на написване на този доклад, в датския НКЦ не са представени случаи за разглеждане. Въпреки това НКЦ се събира приблизително четири пъти годишно за преглед на дейността си.

Други усилия на датското правителство за насърчаване на КСО

Датското правителство използва и други възможности за подпомагане на най-добрите бизнес практики, основно в областта на насърчаване на социалните партньорства и финансирането и подпомагането на изследвания по проблема. След провеждането на Световна среща на високо равнище по въпросите на устойчивото развитие през 1995 г. и на Копенхагенска конференция по проблемите на новите партньорства за социален диалог през 1997 г., датското правителство създава т. нар. Копенхагенски център (ТСС). ТСС подпомага доброволните партньорства между бизнеса, правителството и гражданското общество с убеждението, че социалният диалог е необходим компонент за политическия и икономически успех на обществото².

Копенхагенският център е разработил в сътрудничество с Форума на бизнес лидерите Prince of Wales International и CSR Europe петгодишна бизнес кампания за разгласяване на принципите на КСО. Целта на кампанията е да популяризира примери за бизнес политика на КСО³. Един от аспектите на кампанията е създаването на Европейска академия по въпросите на КСО, която провежда своята първа конференция през юли 2002 г. в Париж. Академията е платформа за по-нататъшния диалог между бизнеса и академичната общност чрез стимулиране на изследвания в областта на КСО. Освен това Академията подпомага преподаването на принципите и бизнес стратегиите

¹ Датски национален контактен център. Vejledning om OECDs Retninglinjer for Multinationale Virksomheder, May 2001, 12.

² Интервю с Jens Erik Lund, Директор на Копенхагенския център, 26 ноември 2001 г. и www.copenhagencentre.dk.

³ Copenhagen Centre, CSR Europe, and Prince of Wales International Business Leaders Forum. The European Business Campaign 2005 on Corporate Social Responsibility, 2.

на КСО в европейски университети и бизнес училища. Академията също така ще координира Програмата European Internship, която е насочена към проблемите на КСО¹.

ТСС току-що стартира европейски тур по КСО, в рамките на който е предвидено провеждането на 10 конференции в различни държави, които ще бъдат организирани от местни национални бизнес организации, съвместно с CSR Europe. За привличане на вниманието ТСС е проектирал Европейска „Олимпиада“ по КСО през 2004 г. и церемония за награждаване. На последно място, кампанията включва разработването на 30 000 наръчника по КСО, които ще бъдат разпространени сред европейската бизнес общност за по-нататъшното опознаване на принципите на КСО². Центърът работи и върху доклад за рационализиране на международните кодекси за ръководство. Авторите на ТСС ще се опитат да дадат ясен пример за доказателство на бизнеса, че последният трябва да приеме социално отговорните бизнес практики.

Датското правителство също така финансира и проект по КСО, разработен от Датския център по човешките права. Центърът е основан по нареждане на правителството, за да контролира придържането на датското правителство към споразуменията за спазване на човешките права, както и към правителствената политика отвъд океана. Центърът разработва Оценка на влиянието на човешките права (Human Rights Impact Assessment – HRIA). Оценка е базирана на над 80 международни споразумения и спогодби за спазване на човешките права. Тя е компютърна програма от 1 юни 2002 г. и дава възможност на компаниите доброволно да оценяват своите бизнес практики и да определят операциите, които в значителна степен пряко или непряко нарушават човешките права³. Две трети от финансирането на проекта е осигурено от Фонда за индустриализация на развиващите се страни – правителствена агенция, и една трета от Конфедерацията на датските индустрии⁴.

¹ The European Business Campaign 2005 on Corporate Social Responsibility, 3–4.

² Ibid.

³ Интервю с Dr. Margaret Jungk, изследовател, Датския център по човешките права, 26 ноември 2001 г.

⁴ Ibid.

Датското правителство е финансирало и разработването на Оценка за социалното влияние (Social Impact Assessment) с цел компаниите да могат да установят дали техните практики и операции изключват традиционно отхвърляните групи в обществото. На последно място, правителството съставя Етична база данни в Центъра за информация на потребителите към Министерството на търговията, където компаниите да изпращат своите отговори относно това как се справят със спазването на признатите стандарти за труд¹.

Какво могат да направят правителствата, за да насърчат КСО? По примера на Дания:

- ✓ Активно да търсят социално партньорство между бизнеса, работниците и правителството.
- ✓ Така да структурират НКЦ, че той да включва социалните партньорства.
- ✓ Да създадат организации от типа на Копенхагенския център с цел подпомагане на социалните партньорства.
- ✓ Да насърчават и подкрепят изследователска дейност в областта на КСО.
- ✓ Да насърчават и подкрепят проучвания на бизнеса по въпросите на КСО.
- ✓ Да документират спазването от страна на бизнеса на етичните трудови практики.

Усилия на австрийското правителство за насърчаване на корпоративната социална отговорност

Как в Австрия се гледа на КСО?

Обществеността

Австрийските потребители не са особено заинтересовани от въпроса за КСО. Нашите източници информират само за един скоросен случай на активно поведение от страна на потребители относно стандартите за продукти. През 2000 г. австрийските потребители поставят искането кокошките да бъдат поставяни в достатъчно просторни помещения за снасяне на яйца, което да им позволява да се пред-

¹ Интервю с Jens Schierbeck, Deloitte-Touche, 3 декември 2001 г.

вижват за набавяне на храна и вода, за раздвижване, както и за други дейности. Потребителите искат яйцата да бъдат произведени „етично“, в достатъчно просторна среда за кокошките, за да живеят те удобно. В резултат на това, един от най-големите магазини за хранителни стоки, Hoffer, спира да продава яйца, снесени в клетки за кокошки¹.

Австрийските потребители поставят искане за етикетирането на кафето, какаото и на продуктите, несъдържащи генетично модифицирани организми. Въпреки това представителите на австрийските власти подчертават, че това не са примери, а по-скоро изключения от правилото. Съществува много слаб потребителски натиск за въвеждането на други усилия при етикетирането и очевидно австрийските потребители не са склонни да плащат повече за стоки, произведени според етичните или социалните норми, ако те са на значително по-високи цени².

Бизнес общността

Австрийските компании разглеждат инициирани от правителството, но нямащи задължителен характер усилия, например свързаните с Принципите на ОЕСД, като стъпка към задължителни правила за международния бизнес. И те не желаят такива правила. Много австрийски компании твърдят, че тъй като вътрешните закони са толкова строги, те вече работят според етичните норми. Тези фирми считат, че не се нуждаят от политика за КСО на национално и международно ниво³. Нещо повече, бизнес лидерите са непреклонни в своето противопоставяне на регулациите за насърчаване на КСО, които могат да попречат на пазарните сили⁴.

Въпреки това една от основните австрийски бизнес организа-

¹ Интервю с Walter Gagawczuk, Камара по труда, 30 ноември 2001 г. и с д-р Manfred Schekulin, директор в департамент Експортна и инвестиционна политика, Федерално министерство на икономиката и труда, 30 ноември 2001 г.

² Интервю с д-р Manfred Schekulin, директор в департамент Експортна и инвестиционна политика, Федерално министерство на икономиката и труда, ноември 2001 г.

³ Интервю с д-р Manfred Schekulin, директор в департамент Експортна и инвестиционна политика, Федерално министерство на икономиката и труда, ноември 2001 г.

⁴ Интервю с д-р Susanne Schrott, Wirtschaftskammer (Economic Chamber), 29 ноември 2001 г. и интервю с д-р Manfred Schekulin, директор в департ. Експортна и инвестиционна политика, Федерално министерство на икономиката и труда.

ции, Австрийската икономическа камара, активно се ангажира в дискусии и дейности, свързани в широк смисъл с КСО, и по-конкретно с Принципите. Освен създаването на Консултативна комисия, Икономическата камара насочва вниманието на своите над 15 000 членове, представители на експортния бизнес, върху Принципите скоро след ревизирането им през 2000 г. Камарата разработва и разпраща статии с цел да информира бизнеса за съществуването и функционирането на Принципите. Някои австрийски фирми откликват благосклонно на тази образователна кампания чрез отправянето на допълнителни запитвания относно функционирането на Принципите. Повечето компании обаче не се отзовават на кампанията, както и никоя австрийска компания не изразява публична подкрепа за Принципите¹.

Принципите на OECD – Националният контактен център

Националният контактен център на Австрия работи в рамките на Отдела за експортна и инвестиционна политика на федералното министерство на икономическите работи и труда. НКЦ има Консултативна комисия с представители от други департаменти на федералното правителство на най-голямото в страната търговско обединение – *Osterreichischer Gewerkschaftsbund*, Икономическата Камара, Камарата по труда, Австрийската Федерация на индустриите и сред другите неправителствени организации – *Working Association for Development Cooperation (AGEZ)*. Въпреки че Консултативната комисия има силно влияние върху дейността на НКЦ, крайната дума за неговото управление е на Министерството на икономическите работи и труда².

Нито един случай за разглеждане не е поставен пред австрийския НКЦ и не се полагат никакви усилия в тази насока нито от страна търговските обединения, нито от неправителствените организации за поставянето на случаи за разглеждане в близкото бъдеще³. Австрийските

¹ Интервю с д-р Susanne Schrott, *Wirtschaftskammer* (Economic Chamber), 29 ноември 2001 г.

² Интервю с д-р Peter Macalka, *Federal Ministry of Economic Affairs and Labour*, November 29, 2001.

³ Интервю с д-р Peter Macalka, *Federal Ministry of Economic Affairs and Labour*, November 29, 2001.

законали и стандарти са толкова стриктни, че и бизнесът, и работниците считат, че всеки един случай, представен пред НКЦ, би трябвало да е много сериозен, тъй като наличието на многобройни законови филтри не позволява нарушения и достигане до разглеждане на случай пред НКЦ¹. Освен това, представители на синдикатите отбелязват, че осигуряването на достатъчно доказателства при разглеждането на един случай би могло да бъде много по-скъпо от провеждането на една стачка. Паради това австрийските синдикати планират да насърчават по-високите стандарти за труд чрез многостранни и двустранни търговски преговори².

Австрийският НКЦ използва Принципите на OECD като платформа за разработването на дискурс по въпросите на международния бизнес между социалните партньори (бизнеса, работниците, правителството и неправителствените организации). Консултативната комисия функционира като първоинстанционен механизъм за подпомагане на тези отношения. Например представители на Daimler-Crysler, които ще вземат участие в предстоящата през март 2002 г. среща на Консултативната комисия, ще представят своя опит от пилотен проект, използващ Принципите като еталон, спрямо който да се съотнасят бизнес операциите в Южен Китай. Департаментът по експортна и инвестиционна политика се надява този проект да предостави модел за прилагане на Принципите в страни, които не ги спазват. Консултативната комисия ще послужи като форум, на който социалните партньори ще дискутират собствените си притеснения, препоръки и опит в тази насока. По този начин НКЦ се надява да убеди за пореден път представителите на властта, че Принципите не са инструмент за наказание на корпорациите³.

На проведената на 28 ноември 2001 г. среща на Консултативната комисия за НКЦ комисията отговоря на запитване от страна

¹ Интервю с д-р Susanne Schrott, Wirtschaftskammer (Economic Chamber), 29 ноември 2001 г. и с Ernst Tuchler, Osterreichischer Gewerkschaftsbund, 29 ноември 2001 г.

² Интервю с Ernst Tuchler, Osterreichischer Gewerkschaftsbund, 29 ноември 2001 г.

³ Интервю с д-р Manfred Schekulin, директор в департамент Експортна и инвестиционна политика, Федерално министерство на икономиката и труда, 30 ноември 2001 г.

на СІМЕ за това, дали е възможен потенциален конфликт между Принципите и австрийските бизнес операции в Бирма. Представител на AGEZ отбелязва, че е имало протести в началото на ноември пред един от магазините на швейцарската верига Triumph International. Но Консултативната комисия на НКЦ постига съгласие, че инвестициите на Triumph са внесени чрез виенския офис на компанията и тази ситуация не е основание за намеса на австрийския НКЦ, тъй като Triumph е швейцарска компания. Ето защо комисията препоръчва преустановяването на всякакви по-нататъшни действия. Комисията също така обсъжда дали Принципите трябва да бъдат обвързани с правителствените поръчки. Според представителите на бизнеса това не е необходимо, докато неправителствените организации и синдикатите продължаваха да препоръчват такова обвързване. Съмнително е Австрия да предприеме тази мярка в близкото бъдеще¹.

НКЦ предприема още няколко стъпки за насърчаване на Принципите. Консултативната комисия преработва брошура за Принципите на OECD, а НКЦ има свой нов уеб сайт от началото на 2002 г.

Австрия ще обмисли обвързването на Принципите с гаранциите по експортните кредити, както това направиха Германия, Швеция и Финландия. Всяка компания, кандидатстваща за експортен кредит, ще получи папка с документи, обясняващи Принципите, но фирмата няма да бъде насочвана да ги спазва или да докладва в каква степен спазва на Принципите в своята работа².

Не можем да открием други примери за опити на австрийското правителство да насърчи КСО, освен чрез Принципите на OECD. Един от интервюираните от нас специалисти счита, че „тройното отчитане на резултатността“ няма да може да бъде разбрано в Австрия³. Накрая, повечето представители на властта не са запознати с Глобалното съглашение на ООН и нямат планове за насърчаването му.

¹ Интервю с д-р Susanne Schrott, Wirtschaftskammer (Economic Chamber), 29 ноември 2001 г.

² Интервю с д-р Susanne Schrott, Wirtschaftskammer (Economic Chamber), 29 ноември 2001 г.

³ Интервю с д-р Manfred Schekulin, директор в департамент Експортна и инвестиционна политика, Федерално министерство на икономиката и труда, ноември 2001 г.

Какво могат правителствата да направят за насърчаване на КСО? По примера на Австрия:

- ✓ Активно да насърчават консултативния процес в социалното партньорство, който да включва и неправителствените организации в националния контактен център.
- ✓ Да създадат Консултативна комисия, която да служи като място за срещи за подпомагане на дебата между социалните партньори относно практиките на международния бизнес.
- ✓ Да препоръча Принципите като база за международни стандарти и да насърчава бизнеса да ги използва, когато оперира в страни, които не се придържат към тях.
- ✓ Да използват Принципите като платформа за публични лекции по въпросите на практиките на международния бизнес.
- ✓ Да използват заявките за отпускане на гаранции по експортните кредити, за да обучават корпорациите в Принципите на OECD.